

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Etelä-Karjalan hyvinvointialue (Ekhva) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksessä toimeentulotuesta annetun lain muuttamiseksi.

Ehdotuksessa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisen ikäraja yhtenäistettäisiin työttömyysturvalain ja vanhuuseläkeiän mukaisesti, mikä tukee yhdenvertaisuutta ja selkeyttää tukijärjestelmän ymmärrettävyyttä.

Velvoite hakea kokoaikatyötä (väh. 30 h/vko) ulotettaisiin jatkossa osa-aikatyötä tekeviin, kannattamatonta yritystoimintaa harjoittaviin ja ilman opintoetuutta opiskeleviin. Poikkeuksia olisivat mm. laitoshoidossa oleminen, alle 3-vuotiaan lapsen hoitaminen kotihoidontuella, omaishoitajana toimiminen, asepalvelus tai vastaavat syyt. Kannattamattoman yritystoiminnan selkeä määrittely vähentää tulkinnanvaraa. Lastaan hoitavaa koskevan poikkeuksen sitominen kotihoidon tukeen saattaa kannustaa maahan muuttaneita vanhempia hakeutumaan kotoutumiskoulutukseen ja työelämään.

Ekhva ei kannata tarkkaan määriteltä omaishoidon tuntimäärää (4 h/pv) poikkeusta määriteltäessä. Toteutuessaan ehdotus kuormittaisi hyvinvointialueen omaishoidontuen palveluita, joissa omaishoidon tukiluokan määrittely perustuu hoidon vaativuuden ja sitovuuden arvioon, ei tuntimäärään. Edellytys kirjata tuntiperusteisuus arviointikriteereihin ja asiakasasiakirjoihin lisäisi hallinnollista työtä. Tuntimäärän sijaan lainsäädännössä tulisi viitata riittävän vaativaan tukiluokkaan.

Työnhakuvelvollisuus koskisi jatkossa myös osatyökykyisiä, joilla ei ole oikeutta työttömyysetuuksiin sekä osatyökyvyttömyyseläkkeen saajia, joiden tulisi hakea osa-aikatyötä. Vaatimus voi muodostua kohtuuttomaksi merkittävien elämänhallinnan haasteiden kanssa eläville henkilöille, etenkin jos he ovat jo toimintakykyään ylläpitävien ja tukevien palveluiden, kuten sosiaalisen kuntoutuksen, tuetun asumisen ja korvaushoidon piirissä. Velvoitteiden tulee vastata asiakkaan arjen toimintakykyä ja elämäntilannetta, jotta sanktiot eivät asetu kuntoutumisen esteeksi. Haastavissa tilanteissa elävien asiakkaiden tilanteiden arviointi edellyttää Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueiden ja työvoimapalveluiden oikea-aikaista yhteistyötä.

Työnhakuvelvoitteen laajentamisen tarkoituksenmukaisuutta on arvioitava myös laajemmin. Huhtikuussa 2025 Suomessa oli noin 288 000 työtöntä työnhakijaa (1) ja vain noin 57 500 avointa työpaikkaa (2). Hakemusmäärien kasvu sanktioiden välttämiseksi kuormittaa rekrytointia ja voi vaikeuttaa motivoituneiden työllistymistä.

Opiskelijoille esitetty kolmen kuukauden siirtymäaika ennen työnhakuvelvollisuutta sekä sen joustavan jatkamisen mahdollisuus on myönteinen ehdotus, joka mahdollistaa yksilöllisen tuen. Tämä voi ehkäistä opintojen keskeytymistä ja edistää yhteistyötä Kansaneläkelaitoksen, hyvinvointialueiden ja nuorille suunnattujen Ohjaamo-toimijoiden välillä.

Toimeentulotuen sanktiointi otettiin käyttöön 1996, jonka jälkeen sitä on toistuvasti kiristetty ja laajennettu erityisesti nuorten aikuisten kohdalla. Vuodesta 2011 alkaen alle 25-vuotiaat ammattikouluttamattomat nuoret ovat olleet kaikista tiukimmin sanktioitu työttömien ryhmä Suomessa. Pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisia valintoja työmarkkinoilla selittävät usein realististen mahdollisuuksien puute sekä elämänkulkuun kasautuvat vastoinkäymiset (3). Tähänastisten aktivointitoimenpiteiden työllistymisvaikutukset ovat olleet vaatimattomia. Hyvin suunnitellut ja oikein ajoitetut yksilölliset aktivointitoimenpiteet voivat tukea nuorten kuntoutumista ja työllistymistä, mutta vastikkeellisten toimenpiteiden kohdentaminen kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin voi pahimmillaan lisätä ongelmia. Ehdotetut sanktioiden kiristämiset voivat johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin ja niillä tavoitellut muutokset saattavat olla epärealistisia haastavissa elämäntilanteissa elävien nuorten aikuisten kohdalla. Tämä korostaa yksilöllisen harkinnan ja palvelutarpeen arvioinnin merkitystä.

Toimeentulotuen hakijalle säädettäväksi ehdotettu velvollisuus hakea toimeentulotukeen nähden ensisijaisia etuuksia perusosan alentamisen uhalla voi tehostaa ensisijaisille etuuksille ohjautumista, mutta toimeenpanossa on huomioitava erityistilanteet, kuten rajoitetuin oikeuksin Suomessa oleskelevat henkilöt. Sekä inhimillisistä syistä että hallinnollista kuormituksen välttämiseksi on vältettävä tilanteita, joissa asiakas veloitetaan hakemaan etuutta, johon hänellä ei ole oikeutta.

Ensisijaisten etuuksien hakemisen velvoittavuuden lisäämistä harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota myös Kansaneläkelaitoksen palveluiden saatavuuteen. Etelä-Karjalassa palveluiden saavutettavuus on heikentynyt palvelupisteiden ja puhelinpalveluiden vähetessä sekä

Kansaneläkelaitoksen paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden asiakkuusvastaavapalvelun päätyttyä. Palveluiden saatavuuden haasteet heikentävät asiakkaiden valinnanvapautta (4). Monilla erityisen tuen tarpeessa olevilla asiakkailla ei ole riittäviä digivalmiuksia omatoimiseen sähköiseen asioimiseen tai liikkumismahdollisuuksia etäisille palvelupisteille. Ensisijaisten etuuksien hakemiseen liittyvä ohjaus ja neuvonta kuormittaa jo nykyisellään hyvinvointialueen henkilöstöä, vaikka ohjausvastuu kuuluu Kansaneläkelaitokselle.

Hyvinvointialueiden terveyspalveluita saattaa kuormittaa myös lisääntyvä edellytys hakea sairauspäivärahaa tai eläkkeitä ensisijaisina etuuksina, joita varten tarvitaan ammattihenkilöiden lausuntoja ja arvioita. Tämä vie terveydenhuollon resursseja sekä heikentää luottamusta järjestelmään, jos viranomaisarvio poikkeaa asiakkaan tuntevan ja hoitavan tahon näkemyksestä.

Perusosan alentamista 20–50 % esitetään tehtävän automaattisesti, kun tietyt ehdot täyttyvät. Alentaminen voi kestää useita kuukausia riippuen asiakkaan tilanteesta. Päätos perustuisi Kansaneläkelaitoksen arvioon ilman velvoitetta ohjata asiakasta sosiaalihuoltoon. Alentaminen ei kuitenkaan saa vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellytyksiä eikä olla muutenkaan kohtuuton.

Toimeentulotukea ei tule käyttää työttömyysturvan sanktioiden kompensoimiseen. Alentamisen menettelyn sujuvoittaminen on perusteltua, sillä nykykäytäntö on ollut tehoton palvelutarpeen arviointiin ohjautumisen näkökulmasta, mutta on lisännyt työmäärää niin Kansaneläkelaitoksella kuin hyvinvointialueilla. Vuonna 2024 kolmannes Ekhvan sosiaalihuoltolain mukaisista ilmoituksista koski perusosan alentamista, joista valtaosa ei johtanut palvelutarpeen arvioon.

Perusosan alentamisten 20 % ylittävä ja pitkäaikainen toimeenpano edellyttää kuitenkin Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden yhteistyötä, jotta päätöksenteko perustuu ajantasaiseen ja riittävään tietoon asiakkaan tuen tarpeista ja tilanteesta. Yhteistyössä tulee hyödyntää sosiaalihuoltolain mukaisten ilmoitusten lisäksi Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden sähköistä rajapintaa (Keltu-asiointipalvelu), sosiaalihuollon lausuntoja sekä asiakkaan oikeutta pyytää yhteistapaamista (14d §). Ekhvan kanta on, että erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden perusosan merkittävää ja pitkäaikaista alentamista harkittaessa sosiaalihuollon lausunnot on annettava painoarvoa. Jos asiakas noudattaa sosiaalihuollon asiakassuunnitelmaa ja osallistuu sovittuihin palveluihin, kuten sosiaaliseen kuntoutukseen, tulisi alentamista voida kohtuullistaa tai siitä luopua.

(1) Tilastokeskus 22.5.2025. Saatavilla <https://stat.fi/julkaisu/cm0xmr57x7rpb07utiztexym6> Viitattu 9.6.2025

(2) Tilastokeskus 20.5.2025. Saatavilla: <https://stat.fi/tilasto/atp#keyfigure-clcfydfop0ad80bw60d3hmt5> Viitattu 9.6.2025

(3) Ylistö, Sami (2023) Työttömyys, nuoret ja aktivointi: Tutkimus pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla. Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9822-6>

(4) Heikkinen, A., Salmi, A. & van Gerven, M. (2024) Toimeentulotuki 2.0: digitalisaatio viimesijaisessa turva(-)verkossa. Teoksessa: Saikkonen, P. & Mukkila, S. (toim.) Toimeentulotuki 2020-luvulla. Tavoitteena parempi viimesijainen turva, THL:n raportti 2/2025, 149–156. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-450-5>

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Perusosan alentamiseen tulee suhtautua varauksella. Toimeentulotuen tarkoituksena on turvata ihmisarvoisen elämän edellyttämä toimeentulo sekä tukea itsenäistä selviytymistä. Tuen ei tule typistyä eksistenssiminimiin, vaan sen on mahdollistettava kokonaisvaltaisesti ihmisarvoinen elämä unohtamatta ennaltaehkäisevää näkökulmaa.

Ansiotulojen suojaosuuden ehdotettu poistaminen saattaa heikentää esimerkiksi kokemusasiantuntijoiden ja järjestöille pienellä korvauksella satunnaisia tehtäviä hoitavien asemaa vaikuttaen heidän kannustukseensa ja mahdollisuuksiinsa osallistua kuntouttavaan ja osallisuutta vahvistavaan toimintaan. Sosiaalihuollon lausunnolla tulisi voida vaikuttaa tulojen huomioimiseen perustoimeentulotuen laskelmassa erityisillä perusteilla.

Ekhva huomauttaa myös, että terveydenhuoltomenojen rajaaminen vain välttämättömiin kustannuksiin edellyttää huolellista toimeenpanoa. Esimerkiksi edullisten rinnakkaisvalmisteiden soveltuvuus on arvioitava asiakaskohtaisesti, jotta terveydenhuollon turhalta kuormitukselta välttyään.

Ehdotus kuukauden viimeisenä pankkipäivänä maksetun tulon huomioimisesta seuraavan kuukauden laskelmassa on perusteltu. Se selkeyttää käytäntöä ja parantaa ennakoitavuutta asiakkaan näkökulmasta.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin työttömyyskassoihin, mikä sujuvoittaa päätöksentekoa ja parantaa asiakkaiden yhdenmukaista kohtelua. Lisäksi sekä Kansaneläkelaitoksen että hyvinvointialueiden rahalaitostiedustelujen tekemistä yksinkertaistettaisiin. Päätöksentekovelvoitteesta luopuminen on kannatettava ehdotus ja se keventää hallinnollista työtä. Asiakkaiden yksilönsuoja ja valinnan vapaus on kuitenkin huomioitava, eikä Kansaneläkelaitoksen tekemistä rahalaitostiedusteluista tule muodostua ensisijaista tapaa asiakkaan omaan tiedonanto- ja ilmoitusvelvollisuuteen nähden. Asiakkaalla tulee säilyä oikeus olla myös ilmoittamatta tietojaan Kansaneläkelaitokselle näin valitessaan, vaikka se johtaisi etuuden epäämiseen.

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Kuntien rahoitusosuutta perustoimeentulotuessa nostettaisiin 100 prosenttiin 18–24-vuotiaiden toimeentulotuen saajien osalta, joiden samassa taloudessa ei asu muun ikäisiä henkilöitä. Valtionosuusjärjestelmä kompensoisi muutoksen kunnille.

Nuoret aikuiset ovat suurin toimeentulotuen saaja ryhmä myös Etelä-Karjalassa ja alueella nuorisotyöttömyys on korkeampaa (13,8 %) kuin maassa keskimäärin (11,5 %) (5). Muutoksen odotetaan kannustavan kuntia panostamaan nuorten työllistymiseen ja vahvistavan yhdyspintaa kuntien ja hyvinvointialueen välillä. Yhteistyötä on kuitenkin edelleen vahvistettava ja kehitettävä, koska perustoimeentulotukea saavilla nuorilla saattaa olla laaja-alaisia elämänhallinnan haasteita, joihin kouluttautuminen ja työllistyminen eivät yksin tuo ratkaisua. Esimerkiksi koulupudokkaiden ja pitkäaikaisesti toimeentulotukiasiakkaana olevien nuorten suora työllistyminen on epärealistinen työskentelyn lähtötavoite, jos arjen perusedellytykset eivät ole kunnossa (6).

(5) Mukkila, S., Korpela, T., Pietilä, S. & Saikkonen, P. (2024) Toimeentulotuki tilastoissa ja viimesijaisena taloudellisena turvana. Teoksessa: Saikkonen, P. & Mukkila, S. (toim.) Toimeentulotuki 2020-luvulla. Tavoitteena parempi viimesijainen turva, THL:n raportti 2/2025, 24–42.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-450-5>

(6) Ylistö, Sami (2023) Työttömyys, nuoret ja aktivointi: Tutkimus pitkäaikaistyöttömien nuorten elämänhallinnallisista valinnoista työmarkkinoilla. Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9822-6>

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Asunnon vuokran osuuden esitetty maksaminen suoraan toimeentulotuesta vuokranantajalle tilanteessa, jossa asunnon vuokravakuus on myönnetty perustoimeentulotukena, voi ehkäistä vuokravelkoja ja turvata asumisen jatkuvuutta. Vastaavaa suoraa maksamisvelvoitetta voitaisiin harkita myös asumisen turvaamista tavoittelevan asumistuen yhteyteen.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin nykyistä tarkemmin keskimääräisten asumismenojen muutosten arvioinnista. Hyväksyttävien vuokramenojen suuruus voisi myös laskea, jolloin asiakkaalle annetaan kolmen kuukauden määräaika edullisemman asunnon etsintään, jos lakisääteistä perustetta korkeampien asumismenojen hyväksymiselle ei ole. Tämä koskisi myös tilanteita, joissa asiakas on juuri muuttanut kohtuuhintaiseen asuntoon, mutta raja muuttuu seuraavana vuonna. Tämä voi olla kohtuutonta erityisesti silloin, kun nykyisen asunnon saaminen on vaatinut merkittävää tukea ja yhteistyötä esimerkiksi vuokranantajien, asumisneuvonnan ja sosiaalipalveluiden kesken.

Toistuvat rakenteellisesta syystä eli hyväksytyjen asumismenojen tarkistamisesta aiheutuvat muuttokehotukset heikentävät luottamusta järjestelmään sekä asettavat varhaiskasvatus- ja kouluikäiset lapset merkittävien sosiaalisten ja tukevien suhteiden katkeamisen riskiin. Toistuvien muuttojen järjestämisen tukeminen kuormittaisi hallinnollisesti myös Kansaneläkelaitosta sekä hyvinvointialueita.

Alueella kaivataan myös vahvempaa hallinnon ohjausta kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyölle edullisten asumisratkaisujen ja asumisneuvonnan kehittämiseksi. Työtä tulisi tehdä kuntien vuokraloyhtiöiden ja yksityissektorin kanssa hyödyntäen kuntien ja Kansaneläkelaitoksen tietopohjaa. Etelä-Karjalassa voitaisiin hyödyntää aktiivista toimeentulotukiasioiden neuvottelukuntaa, mikäli kuntia veloitettaisiin nimeämään vuokranantajien edustaja mukaan. Ekhvan tilapäismajoitus on jatkuvasti ruuhkautunut ja vaikeasti asutettavien asiakkaiden monimutkaistuneet tilanteet edellyttävät monialaista yhteistyötä myös vuokranantajien kanssa.

Ekhvan kanta on, että lainsäädännön tulee mahdollistaa joustavuus koskien toimeentulotukeen liittyvään edullisen asumisen edellytykseen ja muuttokehotukseen tilanteissa, joissa aiempi muutto on tapahtunut viranomaisyhteistyön tukemana tai toistuva muutto on lapsen edun vastaista. Välineinä voi olla Kansaneläkelaitoksen velvoite huomioida sosiaalihuollon lausunto tai käyttää harkintaa asiakkaalle annettavan määrääjän pidentämisessä.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Enemmistö toimeentulotuen saajista on työikäisiä ja työkykyisiä, joiden osalta kannustinloukkujen purkaminen on perusteltua. Etelä-Karjalassa vuonna 2024 toimeentulotuen saajakotitalouksista 34,8 % oli kuitenkin tulottomia (7). Toimeentulotuen saajissa on paljon haavoittavissa elämäntilanteissa, joilla huono-osaisuuden eri muodot kasautuvat.

Suomi on sitoutunut vähentämään köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä – kolmasosan heistä tulee olla lapsia (8). YK:n lapsen oikeuksien komitea suosittelee, että lapsiin kohdistuvia sosiaaliturvavaleikkauksia vältetään erityisesti, jos ne lisäävät köyhyyden ja syrjäytymisen riskiä (9).

Aikuisten toimeentulotuen leikkaukset vaikuttavat välillisesti myös lasten hyvinvointiin. Koettu köyhyys ja materiaallinen puute heikentävät lasten elämäntyytyväisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia esimerkiksi harrastuksiin (10). On varmistettava, ettei perustoimeentulotuen taso tai sen myöntämisen ehdot vaaranna lasten hyvinvointia tai lisää eriarvoisuutta.

Ekhva edellyttää, että lakiin on sisällytettävä riittävä mahdollisuus yksilölliseen harkintaan joko Kansaneläkelaitoksen etuuskäsittelijän kautta tai sosiaalihuollon lausuntojen perusteella. Tämä tukisi hallitusohjelman linjausta paljon palveluita tarvitsevien asiakkaiden tukemisesta sekä perheiden hyvinvoinnin vahvistamisesta (11).

Vaikka esityksessä todetaan, että vaikutuksia täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen on vaikea arvioida, hakemuskasvua pidetään mahdollisena. Ekhvan harkinnallisen toimeentulotuen päätösmäärät ovat pysyneet tasaisina vuosina 2024–2025 heijastellen kansallista tilannetta (12). Viimesijaisen toimeentulotuen kiristykset voivat jatkossa lisätä hyvinvointialueen työ- ja hakemuskasvua, mikä kasvattaa myös painetta käyttää harkintaa asiakkaiden yksilöllisten tilanteiden huomioimiseksi.

Lakiesityksestä puuttuu kattava arviointi hyvinvointialueiden talouteen ja erityisesti täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotukeen kohdistuvista vaikutuksista. Esityksessä ei konkretisoida, miten hyvinvointialueiden lisääntyvään työmäärään ja rahoitustarpeeseen vastataan. Riskinä on taloudellisen kuormituksen kasvu ilman vastaavaa kompensatiota.

Kansaneläkelaitoksen mahdollisuus tehdä pitkäaikaisia kielteisiä päätöksiä voi vähentää hallinnollista työtä joissain tapauksissa, mutta ei tuo merkittävää säästöä hyvinvointialueelle. Täydentävä ja erityisesti ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu tilapäiseen tarpeeseen. Hyvinvointialueilla on jo nyt mahdollisuus tehdä harkinnalla pitkäkestoisia päätöksiä säännöllisistä menoista, kuten siivouspalveluista.

Perusosan alentamisen yhteydessä automaattinen ohjaus hyvinvointialueelle palvelutarpeen arviointia varten poistettaisiin. Yhdessä sanktiomenettelyn tiukentamisen kanssa tämän odotetaan lisäävän hakeutumista työllistymistä edistäviin palveluihin. Samalla se kasvattaa sosiaali- ja terveydenhuollon työmäärää erityisesti työ- ja toimintakyvyn arvioinneissa.

Hyvinvointialueen näkökulmasta vaikutusten arviointi on puutteellinen. Muutokset voivat lisätä palveluiden kysyntää merkittävästi, mutta taloudellisia vaikutuksia ei ole kuvattu. Ammattihenkilöstön eettinen kuormitus kasvaa asiakkaiden tuottaessa yhä enemmän puhetta taloudellisista vaikeuksista ja niihin liittyvistä psykososiaalisen tuen tarpeista, joihin hyvinvointialueella on rajalliset mahdollisuudet vastata.

Vaikka automaattisen ilmoitusmenettelyn poistaminen vähentää hallinnollista työtä, se ei vähennä sosiaalipalveluiden kuormitusta. Sosiaalityön vaikuttavuus riippuu siitä, miten köyhyyden juurisyihin pyritään vaikuttamaan (13). Vaikuttava työ edellyttää Kansaneläkelaitoksen ja sosiaalityön tiivistä yhteistyötä, matalaa yhteydenottokynnystä ja toimivaa tiedonkulkua. Perustoimeentulotuen siirto Kansaneläkelaitokselle on jo vaikeuttanut asiakkaiden ohjautumista sosiaalityöhön. Jos ohjaus edelleen heikkenee, erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden tavoittaminen vaikeutuu entisestään.

Lisäksi lakiesitys etenee samanaikaisesti muiden lakihankkeiden kanssa koskien muun muassa yleistukea ja työttömyysturvalain muuttamista. Valmisteltavien lakien yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu kattavasti. Onnistunut toimeenpano edellyttää vaikutusten systemaattista seuranta. On

varmistettava, että haavoittuvissa elämäntilanteissa elävien ja erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden välttämätön toimeentulo turvataan ja hyvinvointialueilla on riittävät resurssit palvelutarpeen kasvaessa.

(7) Kelan perustoimeentulotukitilasto 2024. Saatavilla: <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/toimeentulotuki/toimeentulotuki> Viitattu 9.6.2024

(8) Sosiaali- ja terveysministeriö (2022) Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Sosiaali- ja

terveysministeriön julkaisuja 2022:15. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9999-2>

(9) Lapsen oikeuksien komitea (2023) Loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidennestä ja kuudennesta raportista. https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189 Viitattu 9.6.2025

(10) Toikka, Enna (2023) Lasten ja nuorten elämäntyytyväisyys koetun köyhyyden ja materiaallisen puutteen kontekstissa. Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9237-9>

(11) Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023, s. 21. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8>

(12) Toimeentulotukihakemusten käsittelyajat lokakuussa 2024, THL. Saatavilla: <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/toimeentulotuki/toimeentulotukihakemusten-kasittelyajat> Viitattu 9.6.2025

(13) Sarkia, Aino (2024) Virallinen ja epävirallinen taloudellinen apu vähävaraisten lapsiperheiden vanhempien ja lasten kokemana: fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0292-7>

Muu lausuntopalaute:

Hallinnolliset tarkennukset, kuten toimeentulotuen pitkäaikainen hylkääminen, tuen lakkauttaminen ja asiavirheen korjaaminen ovat kannatettavia. Tärkeää on huolehtia siitä, että asiakkaille tiedotetaan oikeudesta hakea etuutta uudelleen tilanteen muuttuessa.

Lohvansuu Jenni
Etelä-Karjalan hyvinvointialue